

8. Den svenske nattergal

1843–46

I begyndelsen af 1840'erne er Det Kongelige Teater i København i krise på operafronten. Man kan tydeligt mærke konkurrencen fra de nye italienske gæstespil på Hofteatret, som Christian 8. har givet tilladelse til. Ledelsen på Kongens Nytorv er klar over, at der må andre boller på suppen, hvis byens operapublikum skal lokkes tilbage. Man er parat til at tage drastiske midler i brug; måske en gæstestjerne på rollelisten kan skabe lidt begejstring hos det billetkøbende publikum.

Det bliver teatrets balletmester August Bournonville, der formidler en mulig løsning. Han har været i Stockholm, hvor han har hørt en fænomenal sanger; den kun 23-årige Jenny Lind, der allerede har været professionel i 13 år. Undervejs har hun flere gange haft seriøse stemmeproblemer, men nu har hun studeret i to år hos Maria Malibrans bror, Manuel García junior, i Paris. Jenny Lind synger på Stockholmsoperaen, er på vej mod en verdenskarriere, og bliver kendt under tilnavnet "den svenske nattergal".

Det første møde

Jenny Lind kommer til København i september 1843. Hun bor privat hos Bournonville og hans familie. H.C. Andersen er selvfølgelig i teatret, da Lind skal synge i byen for første gang, men han har faktisk mødt Jenny Lind en enkelt gang allerede tre år tidligere på Hotel du Nord på Kongens Nytorv, hvor Andersen på det tidspunkt bor fast.

En Dag, i Hotellet i Kjøbenhavn, hvor jeg boede, saae jeg paa Tavlen antegnet mellem Fremmede fra Sverrig: Jenny Lind. Jeg vidste allerede dengang, at hun var Stockholms første Sangerinde; jeg havde samme Aar været i Nabolandet, nydt Hæder og Velvillie, jeg troede, at det ikke var upassende at gjøre den unge Kunstnerinde min Opvartning. Hun var dengang udenfor Sverrig aldeles ubekjendt, ja jeg tør troe, at selv i Kjøbenhavn kun meget Faa kjendte hendes Navn; hun modtog mig høfligt, men dog fremmed, næsten koldt; hun var, sagde hun, paa Reisen i den sydlige Deel af Sverrig med sin Fader taget et Par Dage herover til Kjøbenhavn for at see denne Stad. Vi skiltes igjen fremmede for hinanden, og jeg havde Indtrykket af en ganske almindelig Personlighed, der snart igjen udslettedes.¹

Søndag 10. september optræder Jenny Lind for første gang på Det Kongelige Teater i Meyerbeers *Robert le diable*. Hun synger på svensk – de øvrige medvirkende på Det Kongelige Teater selvfølgelig på dansk. Publikum går amok i Jenny Lind-feber – og tæppet

---

¹ H.C. Andersen: *Mit livs eventyr*, 1855 – *Selvbiografier*, bind II, side 271.

Litografi af Jenny Lind fra H.C. Andersens album. Det Kongelige Bibliotek.

går endda helt ekstraordinært op for fremkaldelser af aftenens stjerne efter forestillingerne. Anmelderen fra *Kjøbenhavnsposten* svæver hjem og skriver om:

... den fuldendte dramatiske Sangerinde; en klar, fyldig, velklingende og omfangsrig Stemme, en yndig og let Methode i Sangen, som hun aldrig overlægger med upassende og uskjønne Coloraturer, et i høi Grad sjælfuldt og henrivende Foredrag og et overordentligt dramatisk Talent ...¹

*Jenny Lind som Amina i
Bellinis La sonnambula.*

Direktionens våde drømme om udsolgt hus går i opfyldelse; mange går forgæves, også til Jenny Linds koncert tre dage senere, som bliver en lige så stor succes. Også H.C. Andersen bliver slået fuldstændig omkuld af oplevelsen. Mange år senere fortæller han sin unge ven og rejsekammerat Nicolai Bøgh om den forskel, der var på hans indtryk af Jenny Lind før og efter at have hørt hende synge:

Det kan godt være, de sagde, at Jenny Lind var hæslig naar de saae hende. Første Gang hun kom ind paa Scenen, sagde jeg ligesaa: "Hun er hæslig"; men saa sang hun, og hun blev guddommelig deilig. Hun var som en slukket Lampe, da hun kom ind; det var, som man tændte Lampen, da hun begyndte at tale, og snart lyste hun med Aandens Glands

---

¹ *Kjøbenhavnsposten*, 11. september 1843.

saa himmelsk over hele Scenen og ud over hver Plads i Theatret. Man var ikke i Theatret, man var i Kirke. Selv i "Norma", hvor hun stod længe og ikke sagde et Ord, medens de andre vare i fuld Virksomhed, var hun i allerhøieste Grad Hovedpersonen – Der kommer aldrig mere en Jenny Lind ...¹

Andersen er tryllebundet så snart Jenny Lind åbner munden og synger. Nu går det hurtigt med følelserne; allerede samme aften er han klar over, at han har forelsket sig.

Jenny Linds første Fremtræden som Alice hun fremkaldtes; om Aftenen med hende hos Bournonvilles, hendes og min Skaal drukket, forelsket.²

En ren belejring

Dagen efter Jenny Linds debut på Det Kongelige Teater sender Andersen hende et digt:

*Du sang – jeg hørte henrykt Sangerinden,
Og dog, mon vel min bedste Sang Du faaer?
Man Kunstnerinden glemme kan for Quinden
Jeg synger ei – for stærkt mit Hjerte slaaer!³*

Vi har ikke dagbøger fra Andersen fra de perioder, hvor Jenny Lind er i København – men han noterer flittigt i almanakken. Fra nu og til hendes afrejse nævner han Jenny Lind stort set hver eneste dag; han viser hende Thorvaldsens kunst, han giver hende blomster og små gaver, og han er selvfølgelig på plads, hver gang hun synger. Andersen belejrer hende hos familien Bournonville, og han skriver en dedikation i en bog med sine egne digte:

*Der er Mennesker vi leve
Sammen med, Aar ud, Aar ind,
Aldrig dog vi med dem bleve
Venner, ret i Sjæl og Sind,
Andre, kun vi mødte disse
Faa Minutter, og tilvisse
Vi dem kjendte, vi dem vandt,
Varigt Venskab os forbandt!
Siig, har jeg ei Perlen fundet?
Har jeg – en Veninde vundet?⁴*

---

¹ Nicolai Bøgh i sin dagbog fra rejsen med Andersen i 1873.

² Almanakken, 10. september 1843.

³ Dateret 11. september 1843.

⁴ Dateret 14. september 1843.

Citatet er fra tredje akt af Andersens skuespil *Mulatten*, med den lille ændring, at det – da det er grevinden Cecilie, der siger linjerne til sin Horatio i stykket – er nødvendigt at skifte de to sidste linjer i den oprindelige tekst ud, så de passer til lejligheden.

Brugen af ordet ”veninde” er en dristig satsning fra Andersen; med det ordvalg er han allerede godt i gang med at lægge an til det afgørende træk. To dage senere synger Jenny Lind en koncert på Det Kongelige Teater, og Andersen skriver i almanakken:

*Jenny Lind Concert, om Aftenen hos Bournonvilles; Jenny og jeg fortrolige.*¹

Rivalen i Stockholm

Den fortrolige samtale hjemme hos Bournonville handler sandsynligvis om, at Lind allerede har en slags kæreste hjemme i Stockholm; tenoren Julius Günther er i hvert fald Linds meget tætte ven og kollega på Stockholmsoperaen. Lind har sikkert lugtet lunt, og ved at fortælle om Günther forsøger hun at få Andersen til at opgive sin belejring.

Dagen efter er både Lind og Andersen inviteret til middag hos Adam Oehlenschläger. Andersen er i dårligt humør.

*Middag hos Øehlenschlägers. Om Aftenen kom Jenny L. Jeg talte ikke noget med hende; jaloux paa Gynther². Vi kjørte i Omnibus ind og jeg fulgte hende hjem.*³

Dagen efter besøger Andersen igen Lind, og han betror almanakken, at han overvejer at fri til hende. På Jenny Linds sidste aften i byen er hun og Andersen til en privat middag for Linds venner og kolleger i København. Hendes fans finder ud af at middagen bliver holdt hos skuespilleren Nicolai Peter Nielsen på Frederiksberg Allé, og et par hundrede af dem samles ved Frederiksberg Runddel og går i fakkeltog til stedet. Med Studentersangforeningen i spidsen synger de en hyldest til deres idol – selvfølgelig skrevet af Andersen, endda på melodien til ”Der er et yndigt land”.

*Med Guld paa Templets Muur
Dit Kunstnernavn skal prange.
Din Storhed er Natur!
Du har som liden Fugl paa Qvist
En magt i dine Sange,
En Ynde ubevidst.*

*Med Granskov staaer dit Land,
Med klare, dybe Søer;
Dig vinker Hjemmets Strand.
Men Danmark ligger den saa nær.
Glem ei de grønne Øer!
Du glemmes aldrig her!*

---

¹ Almanakken, 16. september 1843.

² Julius Günther (1818–1904), svensk tenor.

³ Almanakken, 17. september 1843.

Jenny Lind takker rørt, og hun synger selv to sange for de henrykte fremmødte. Andersen skriver i almanakken, da han omsider kommer hjem:

Aftenen hos Nilesens hvor hun fik en Serenade af 300 Studenter; jeg elsker hende: Kom hjem om Natten Klok 1 ½ skrev Brev.¹

Frierbrevet

Andersen får kun sovet et par timer. Jenny Lind skal af sted med båden, der sejler ud fra toldboden klokken halv fem om morgenen.

Ude paa Toldboden til Morgen 4½ sagt Jenny Farvel, stukket Brev til hende, som hun maa forstaae. Jeg elsker! ..... Sandselig +.²

*Anonymt portræt af
tenoren Julius Günther.*

---

¹ Almanakken, 19. september 1843.

² Almanakken, 20. september 1843.

Brevet, Andersen giver til Jenny Lind i sidste øjeblik, er sandsynligvis et frieri. Der er ikke noget, der tyder på, at Jenny Lind svarer ham med andet end en sikkert både sød og høflig afvisning, men hverken Andersens frierbrev eller hendes svar findes længere. Til gengæld har vi et brev, som Lind sender til Andersen en måned senere hjemme fra Stockholm. Her uddyber hun sit forhold til Julius Günther – og hun lægger samtidig strategisk afstand til Andersens tanker om ægteskab ved at kalde ham sin bror.

... just i den svåraste stunden – min gode Bror – infant sig en menniska, som högt älskade mig – med hjertats hele renhet med själens högsta styrka – med ett ord – Den som man velat påstå vara min fästman. – han är det ej. men. – ingen annan än han kan göra mig lycklig. mot inget annat träet end hans kan jeg hvila mig ut. han är mig trogen till döden. och undra ej därför på, om en flicka – så ensam så – omtalad – så – genom sitt rygte bemälet och följaktligen ej särdeles lycklig – lysnade til den första retta kärlekans ord. – och om jag hvar qväll ber Gud ingifva mig en rätt kärlek för honom, som så i höyste grad förtjenar det! så er det min bror!¹

I oktober måned udkommer endnu et bind eventyr fra Andersens hånd. Han bader sig i ros og gode anmeldelser, men som han skriver til sin gode veninde Henriette Wulff, byder oktober på en begivenhed, der er mindst lige så vigtig.

... de to vigtigste Begivenheder for mig i Resten af Maaneden var at mine nye Eventyr kom ud og at jeg fik Brev fra Jenny L. De seer jeg skriver aabent og fortroligt, thi De er mig ærlig og god. Disse Eventyr ere blevne optagne med udeelt Bifald, ingen af alle mine Bøger have hjemme gjort en saadan Lykke, alle Blade rose dem, alle Folk læse dem og det ikke laant hos Naboens Naboe, men de kjøbes! jeg bliver erkjendt, som den første Eventyr Fortæller – kort, jeg har denne Gang Grund til at være meget tilfreds med Publicum! Det fornøier mig, det er godt at have lidt Renomee at slide paa, thi der kommer nok en Leilighed hvor jeg kommer i slem Sø igjen, saa har man dog en Bræt at holde sig ved. Jennys Brev var meget langt og saa hjerteligt og velsignet, saa fuldkomment, som jeg kunde ønske det! hun er en stor, elskelig Sjæl, Gud lade hendes tilkommende Mand kunde gjøre hende lykkelig! Det bliver rimeligviis G²; jeg kan ikke ret udtale mig herom!³

Andersen som agent

Andersen fortsætter med at nævne Jenny Lind ved alle lejligheder i månederne fremover. I slutningen af juli 1844 er han i Berlin. Komponisten Giacomo Meyerbeer er på det tidspunkt *Generalmusikdirektor* i byen, og dermed ansvarlig for Hofoperaen – og han

---

¹ Brev fra Jenny Lind, 27. oktober 1843.

² Julius Günther.

³ Brev til Henriette Wulff, 10. december 1843.

aflægger en høflighedsvisit på Andersens hotel. Da Andersen ti år senere skriver om mødet, er han meget tæt på at tage æren for at Jenny Lind bliver engageret i Berlin.

... en Dag da Componisten Meyerbeer besøgte mig, kom vi til at tale om Jenny Lind; han havde hørt hende synge de svenske Sange og var forbauset derved. "Men hvorledes spiller hun, hvorledes siger hun en Replik?" spurgte han mig, og jeg udtalte min Henrykkelse, fortalte ham et Par Træk i hendes "Alice"¹, og han sagde mig, at det maaskee var muligt, at han fik hende til Berlin, men at Sagen endnu stod under Forhandling. Det er bekjendt nok, at hun optraadte der, forbausede og henrykkede Alle, vandt i Tydskland først et europæisk Navn.²

Meyerbeer har faktisk allerede på det tidspunkt engageret Jenny Lind. I sommeren 1844 knokler hun løs – hjulpet bl.a. af Meyerbeer – med at lære sine partier på tysk, for i Berlin kan hun ikke, som i København, blot synge de svenske oversættelser hun bruger hjemme i Stockholm. I løbet af oktober er hun centrum for alles opmærksomhed i Berlin. Hun møder både kongehuset og en mand, der kommer til at betyde overordentligt meget for hende; den 22. oktober ser hun for første gang ind i Felix Mendelssohns øjne.

Jenny Linds succes i Tyskland giver genlyd helt i København. Georg Carstensen's tidsskrift *Dansk Album for Litteratur og Kunst* varmer i maj 1845 op til Jenny Linds næste besøg med en absurd overstrømmende satirisk artikel om hendes seneste triumfer i Berlin – inklusiv et idolbillede, som læserne kan klippe ud og ramme ind. Bladet citerer et fransk magasin, der ironiserer over den almindelige selvsvingjubel over tidens største stjerne:

Naar man ikke vil ansees for Huroner, Grønlænder, Beduin eller Caraiber, maa man kjende hende. Den, som ikke kjender hende, fortjener ikke at leve [...] Hvis Jenny Lind ikke var Jenny Lind, saa var hun Madame Malibran [...] Hun er Trillens Alpha og Recitativets Omega. Da hun begyndte at synge, fik Preussens Nattergale pludselig Svindsot [...] Hvis Kongen ikke var gift, vilde han bestemt frie til hende. Hele Preussen fra Aachen til Königsberg flytter til Berlin, for at høre hende. [...] Paa Børsen i Berlin gaae alle Forretninger i Staa. Man spekulerer ikke længer i Actier, men i Parquetbilletter, og tjener paa denne Handel tusinde Procent. [...] Hver Dag kjøber Kommunen 100 Blomster Bouquetter med tilhørende Digte. Herrerne i Berlin bære hendes Farver, Blaafarvet paa Guld. En Æresvagt af 100 Markgrever bevogter hendes Dør Dag og Nat. Parolen er: Jenny Lind eller Døden ...³

---

¹ Rollen som Alice i Meyerbeers *Robert le diable*.

² H.C. Andersen: *Mit livs eventyr, 1855 – Selvbiografier*, bind II, side 273.

³ *Dansk Album for Litteratur og Kunst*, 4. maj 1845.

Københavnerne sejler hjuldamperen i møde i små robåde, da verdensstjernen Jenny Lind igen kommer til byen i september 1845. Klichétryk af Anton Melbye. Statens Museum for Kunst © SMK Foto.

En stjerne vender tilbage

Andersens passion flammer op i lys lue igen i efteråret 1845. Jenny Lind vender tilbage til København 25. september, og denne gang synger hun titelpartiet i Bellinis *Norma* og Marie i Donizettis *Regimentets datter*. Billetterne til de fem forestillinger bliver revet væk, og billethajerne sælger dem videre for det firedobbelte.

... Enthusiasmen var utrolig og almindelig, Rygtets Glorie gjør jo, at Geniet bliver anskueligt for Alle, Folk bivouaquerede formeligt udenfor Theatret for at faae en enkelt Billet, Noget, som gjentog sig siden gennem Europas og Amerikas Stæder. Jenny Lind traadte op hos os, og forekom selv hendes tidligere Beundrere endnu større end før, thi man fik Leilighed at see hende i flere og høist forskjellige Partier.¹

---

¹ H.C. Andersen: *Mit livs eventyr*, 1855 – *Selvbiografier*, bind II, side 273.

*Jenny Lind i 1848.
Daguerreotypi af
William Edward Kilburn.
Royal Collection of the
United Kingdom.*

Hele Københavns kulturelite sværmer om Jenny Lind – også Andersens ældre kollega Adam Oehlenschläger, som offentliggør et digt på ikke mindre end ni vers til Lind i *Berlingske Tidende*.

Ikke hele den danske presse behandler Jenny Lind med samme respekt. Satirebladet *Corsaren*¹ gør sig lystig over hvor meget billethajerne tjener ved at videresælge de eftertragede Jenny Lind-billetter til mangedobbelt pris; bladet mener, at de sagtens ville kunne slå sig sammen og finansiere en videreførelse af den nye roskildejernbane helt til Korsør. Det Kongelige Teater tjener til gengæld ikke noget videre på gæstespillet; Jenny Lind er blevet et stort navn i det store Europa og skal have 200 rigsbankdaler pr. forestilling – det samme som mange københavnere tjener på et helt år.

---

¹ *Corsaren* nr. 264, 1845.

Jenny Lind i titelrollen i Bellinis *Norma* med Julius Günther som Pollione på Stockholmsoperaen, tegnet af den svenske prinsesse Eugénie.

Jenny Lind som Norma

Andersen oplever nu endelig Jenny Lind i Bellinis *Norma* – og han har noget at sammenligne med fra sine udlandsrejser.

Hendes "Norma" er plastisk! hver Stilling kunde være den skønneste Model for en Billedhugger; hvad der kunde synes et dybt tænkt Stadium er her Øieblikket, Indskydelse, og

ikke det Studerede for Speilet, altid nyt og altid sandt. Jeg har seet Malibran¹, Grisi², Madam Schrødder-Devrient³ give "Norma", og ihvor genial og gribende Enhver vidste at fremstille samme, Jenny Linds har dog meest fyldt og henrevet mig. Hendes Opfatning forekommer mig gribende og sand. Norma er ingen rasende Italienerinde, hun er den krænkede Qvinde, Qvinden, der har Hjerte til at opoffre sig for en uskyldig Medbeilerinde, Qvinden, hos hvem i Øieblikkets Heflighed Tanker kan opstaae at dræbe en troløs Elskers Børn, men naar hun seer de Uskyldige ind i Øiet er afvæbnet. "Norma du hellige Præstinde!" synger Choret og dette "hellige Præstinde" har Jenny Lind opfattet og viser os i Sangen: "casta diva!"⁴

Jenny Lind synger igen sine partier på sit modersmål under det nye gæstespil i København – men det generer overhovedet ikke Andersen, tværtimod. I *Mit livs eventyr* svinger han sig i 1855 helt op på de højeste nagler og helgenkårer nærmest Jenny Lind.

I Kjøbenhavn udførte Jenny Lind alle sine Partier paa Svensk, de øvrige Syngende gave Deres paa Dansk og de to beslægtede Sprog smeltede smukt sammen, der følte Intet, som

"Den Slyngel! Var hun hæst? Sige, at Jenny Lind var hæst!!" Jenny Lind er ikke på toppen under hele sit ophold i København i 1845; hun må aflyse og udskyde den planlagte forestilling 12. oktober, og i Corsaren gør man sig lystig over de fanatiske Lind-fans' totale afvisning af, at der er det mindste at kritisere deres store idol for.

¹ Andersen ser Maria Malibran som Norma 23. februar 1834 i Napoli.

² Andersen ser Giulia Grisi som Norma 21. marts 1843 i Paris.

³ Andersen ser Wilhelmine Schröder-Devrient som Norma 27. oktober 1847 på Det Kongelige Teater.

⁴ H.C. Andersen: *Mit livs eventyr, 1855 – Selvbiografier*, bind II, side 273.

forstyrrede, selv i "Regimentets Datter"¹, hvor der er megen Dialog, fik det Svenske noget Characteristisk, noget yndigt Klædeligt; og hvilket Spil! ja Ordet selv er en Modsigelse! det var Natur! Noget mere sandt er aldrig gaaet over en Scene! hun viser os ganske det ægte Naturbarn opvoxet i Leiren, dog den medfødte Ynde, den medfødte Adel gaaer gennem hver Bevægelse. "Regimentets Datter" og "Søvnængersken"² ere vistnok Jenny Linds uovertræffeligste Partier, ingen Anden vil i disse kunde stilles ved Siden af hende. Man leer, man græder, man har godt deraf som af en Kirkegang, man bliver et bedre Menneske! man føler, at Gud er i Kunsten, og hvor Gud staaer Ansigt til Ansigt for os, der er en hellig Kirke.³

Concert.

Med allerhøieste Tilladelse har **Jenny Lind** den Ære, med ædheidsfuld Understøttelse af det kongelige Capels Medlemmer, under Anførsel af Hr. kongelig Capelmester Glæser samt Hr. Kammermusicus Billman fra Stockholm og Dhr. F. og V. Schram, **Tirsdagen den 30te September. Kl 8, i Christiansborg Slots Ridehus**, at give en Concert af følgende Indhold:

Overture til Operaen „Coryanthe“ af C. M. v. Weber.

- 1) Aria af **Il Crociato in Egitto** af Meyerbeer, synges af Jenny Lind.
- 2) **Allegro Maestoso** af Beriot, 2 Concert, udføres af Hr. F. Schram.
- 3) Aria af **Don Juan**, synges af Jenny Lind. Den Afdeling.

Overture til Operaen „Zerline“ af Mozart.

- 1) Duet af **Hugenotterne** af Meyerbeer, synges af Hr. P. Schram og Jenny Lind.
- 2) Concertino af Wepracht for Basun, udføres af Hr. Kammermusicus Billman.
- 3) Aria af **Figaros Brev** af Mozart, synges af Jenny Lind.

Til Slutning.

Svenske Sange, forebragne af Jenny Lind.
Concerten er forbi omtrent Kl. 10.
NB. Alle Billetter ere udsolgte.

Den 30. september 1845 synger Jenny Lind koncert i Ridehuset ved Christiansborg Slot sammen med medlemmer af Det Kongelige Kapel og kapelmester Franz Glæser. Lind får forstærkning af både sangerkollegaen Peter Schram fra Det Kongelige Teater, violinisten Frits Schram – bror til Peter – fra Det Kongelige Kapel og den kendte basunvirtuos Carl Fredrik Billman fra Stockholm.

Den 10. oktober 1845 synger Jenny Lind – uden at få honorar – en koncert til fordel for "Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse".

... da hørte hun om "Foreningen til forsømte Børns Frelse", dens Virken og Fremgang, Midlerne vare da endnu meget ringe; jeg var Een af dem, der talte med hende derom: "Men har jeg da ikke een fri Aften!" sagde hun, "lad mig give en Forestilling til Indtægt for disse Børn, men saa ville vi have dobbelte Priser!" Dette var Noget, hun dengang ellers

¹ Gaetano Donizetti: *La fille du régiment* (*Regimentets datter*), uropført på Opéra-Comique (Salle de la Bourse) i Paris i 1840.

² Vincenzo Bellini: *La sonnambula* (*Søvnængersken*), uropført på Teatro Carcano i Milano i 1831.

³ H.C. Andersen: *Mit livs eventyr*, 1855 – *Selvbiografier*, bind II, side 273–274.

holdt strengt paa, der ikke maatte skee, naar hun sang. En Forestilling blev given, hun gav Scener af "Jægerbruden" og af "Lucia di Lammermoor", den sidste især var noget saa mægtigt gribende, at selv Walter Scott næppe i sin Tanke har seet et skjønnere, mere tro Billede af den ulykkelige Lucia. En betydelig Indtægt kom der ved denne Forestilling, jeg nævnede hende, denne Sum, sagde hende, at ved den var nu et Par Aar de stakkels Børn hjulpsne. Da lyste hendes Ansigt, Taarerne stode i hendes Øine: "det er dog deiligt, at jeg saaledes kan synge!" udbrød hun.¹

Broderskålen

Igen i 1845 klistrer H.C. Andersen sig til Jenny Lind under hele hendes ophold i byen. Han håber til det sidste på, at belejringen vil lykkes. Lørdag den 18. oktober skriver Andersen et brev til Jenny Lind. Vi ved ikke, hvad der står i brevet, men hun svarer samme dag – og hendes brev fortæller en del om, at Andersen åbenbart ikke har forstået Linds tydelige signaler om, at der ikke bliver et par ud af digteren fra Danmark og den svenske nattergal. Jenny Lind kalder nu konsekvent Andersen for sin broder.

Gode Broder

flere saker i deras bref af i dag har stemt mig ganske underligt och kommit mig att tro det di missförstått mig complett då di vill se någon annen mening en den enda jag kunde mena i alt hvad jag sagt dem nu gode broder må aldrig tvefla på att jag är dem vänligt sinnad – men mer må de eller aldrig tro ock jag vore rent olycklig om jag nånsinn fält ett ord som de kunde tyda på två sätt! men de kan jag ej. det er omöjligt. då er di inbildt och gjør oss båda orätt. spinn för Guds skull ingen ankartåg af en spindelväf. låt ej / något komme som kunde göra mig generad eller ängstelig i din sällskap. min själ er öppen som en bok. i denna bok kunde di låsa ganska tydligt den aftonen vi nyligen into ensamme och talades vid i Bournonvilles hem efter sådanne ord som de jag då yttrada – ägas di ingen sats att tegna minsta tvifvel om min själs tilstånd! var mig alltid en Broder – ja kan aldrig bli dem annat end en syster, låt os leva så, vänskapens rena flamma i våra brött! må vi forandra ställing i lifvet – eller må vi blifva sät som nu låt det bli det detsamma.²

Jenny Lind beder Andersen om at formulere en tekst til det sølvbæger, hun vil forære August Bournonville som tak for den gæstfrihed, han og familien har vist hende. Bægeret skal overrækkes ved en afskedsmiddag på Hotel Royal.

Før sin Afreise gav hun i Hôtel Royal en stor Middagsfest, hvortil Alle, som havde, hvad hun kaldte, gjort hende Tjenester, vare indbudne, og jeg troer Alle, paa mig nær, fik en

---

¹ H.C. Andersen: *Mit livs eventyr*, 1855 – *Selvbiografier*, bind II, side 274–275.

² Brev fra Jenny Lind, 18. oktober 1845.

lille Erindring om hende; Bournonville overrakte hun et Sølvbæger med Indskrift: Til Balletmester Bournonville, der har viist sig som en Fader imod mig, i Danmark mit andet Fædreland ...¹

Ved afskedsmiddagen er der en, der foreslår en skål for, at hvis Bournonville er som en fader for Jenny Lind, så er alle mænd i København hendes brødre. Men Lind stopper dem; hun takker pænt for æren, men hun mener nu, at det ville blive lidt for mange; hun har kun en bror i byen ... og hun udbringer en skål for H.C. Andersen. Digteren gemmer resten af sit liv champagneglasset fra den broderskål, der endeligt smadrer hans drøm om at blive gift med den svenske nattergal.

Jenny Lind synger aldrig mere i København. Hun rejser videre til Berlin, hvor hun er blevet engageret i fem måneder vinteren over.

Jenny i Berlin

Jenny Lind er igen engageret i Berlin i fem måneder i vinteren 1845-46. Andersen ankommer til byen 19. december kl. 13.30. Han sender straks en tjener fra hotellet til Jenny Lind for at bede om en billet til hendes forestilling samme aften. Jenny Lind skal synge Amina i Bellinis *Søvnngængersken*, og tjeneren vender tilbage med besked om, at Lind vil sørge for en billet, hvis hun kan skaffe den. Andersen hører ikke fra hende, og han ender med at måtte købe en billet til parterret ved indgangen. Det regner, da han går hen til teatret – og Andersen er ikke i godt humør.

... jeg gik i Parterret, der var sjofelt Selskab, Soldater, en fuld Fransmand; jeg stod ved Døren, hørte Jenny, var egentlig til Sinds at være vred paa hende, men hun smæltede mig. Hun synger tydsk, som nok jeg læser mine Eventyr, det hjemlige skinner igjennem, men, som de sige om mig, det giver just noget interessant.²

Igen spejler Andersen sig i Jenny Lind, og her får vi samtidig den interessante oplysning, at Lind, på trods af flere måneders hårdt arbejde med sproget, stadig synger tysk med tydelig svensk accent. Hjemme på hotellet skriver Andersen som sædvanligt i dagbogen:

Theatret er glimrende prægtig; men jeg har ikke seet det, jeg var der kun for Jennys Skyld, som i en Drøm har jeg hørt hende. Jeg elsker hende ikke, som man maa, føler jeg nok. Jeg er ikke ret glad, og dog er her hyggeligt i dette Værelse, jeg føler mig i Dag saae ene her i Berlin.³

---

¹ H.C. Andersen: *Mit livs eventyr*, 1855 – *Selvbiografier*, bind II, side 275.

² Dagbogen, 19. december 1845.

³ Dagbogen, 19. december 1845.

Et af de mest vellignende portrætter af den unge Jenny Lind bliver malet af Eduard Magnus i 1847. Kungliga Operan, Stockholm

De følgende dage får ikke Andersens humør højere op. Jenny Lind skænker ham sandsynligvis ikke mange tanker i en stresset tid med endeløst arbejde med at lære tyske tekster til både Norma, Donna Anna i Mozarts *Don Juan* og Agathe i Webers *Jægerbruden* – og med masser af tidkrævende opmærksomhed fra de lokale fans. Fire dage senere bliver det juleaften, uden at Andersen har fået den invitation, han ventede på.

Intet hørt fra Jenny; jeg føler mig krænket, og veemodig! – hun er ikke i Berlin mod mig, som en Søster; skulde jeg have været hende fremmet her, da kunde hun have sagt mig det og jeg havde gjort det! Hun har fyldt mit Bryst – jeg elsker hende ikke mere! hun har i Berlin skaaret det syge Kjød ud med en kold Kniv! Hvad Tanker mon fylder hende siden hun tager saa lidt Notits af mig, jeg som kom til Berlin meest for hendes Skyld, jeg, som kunde have tilbragt en anderledes glad Juleaften. Jeg levede for hende i Kjøbenhavn – hvad har jeg for det ...¹

Dagen efter kommer der brev fra Jenny Lind. Andersen er igen lykkelig, og han besøger hende 2. juledag om formiddagen.

Ude hos Jenny som havde Juletræ, forærede mig Sæbe i Form af et Stykke Ost, eau de Collonne; var saa velsignet, klappede mig, kaldte mig et Barn ...²

Andersen venter stadig forgæves på fribilletter fra Jenny Lind, og han må selv købe sine billetter. Han møder en digterkollega, der har grebet sagen anderledes an.

I Morgenstunden kom her Naturdigteren Worch³ der er Skræder; for at høre Jenny Lind, var han gaaet til Formanden for Statisterne og blevet Statist i Norma, romersk Kriger, han havde staaet hende ganske nær og blevet rørt, det maa man ikke og nu kunde han ikke oftere komme der.⁴

En kort visit

Der er endnu en grund til, at Jenny Lind ikke har tid til at se Andersen. Grunden hedder Felix Mendelssohn. Den berømte komponist bor i Leipzig, men er ofte i Berlin, og han og Lind ses næsten dagligt i en periode. I begyndelsen af december har hun været i Leipzig som solist med ham som dirigent og klaverakkompagnatør. I modsætning til Andersen er Mendelssohn en del heldigere med at få de romantiske følelser frem i Lind – men det trækker desværre en del fra i regnskabet, at Mendelssohn allerede er gift.

---

¹ Dagbogen, 24. december 1845.

² Dagbogen, 26. december 1845.

³ Karl Gottfried Worch, digter og skrædder.

⁴ Dagbogen, 29. december 1845.

I december 1845 er Jenny Lind solist i Felix Mendelssohns hjemby Leipzig med byens Gewandhausorkester og Mendelssohn selv som både dirigent, klaversolist og liedakkompagnatør. Kungliga Biblioteket, Stockholm.

Freitag, den 5. December 1845.

CONCERT
im Saale des Gewandhauses
zum Besten des
Orchester-Wittwen-Fonds
unter Mitwirkung von Fräulein
Jenny Lind
und Herrn General-Musikdirector
Felix Mendelssohn Bartholdy.

ERSTER THEIL.

- 1) Ouverture zu Euryanthe von C. M. v. Weber.
- 2) Scene und Arie aus dem Freischütz von C. M. von Weber, gesungen von Fräulein Jenny Lind.
- 3) Concert für Pianoforte in G moll, componirt und vorgetragen von Herrn General-Musikdirector Felix Mendelssohn Bartholdy.
- 4) Finaie aus Euryanthe von C. M. v. Weber. Die Parthie der Euryanthe vorgetragen von Fräulein Jenny Lind.

ZWEITER THEIL.

- 5) Im Hochlande. Ouverture für Orchester von Niels W. Gade.
- 6) Scene und Arie aus Figaro von W. A. Mozart, gesungen von Fräulein Jenny Lind.
- 7) Solo für Pianoforte.
- 8) Lieder am Pianoforte, gesungen von Fräulein Jenny Lind.

Billets zu 4 Thaler sind bis Mittag 12 Uhr in den Musikalienhandlungen der Herren *Brockhoff & Härtel* und *Friedr. Kistner* zu bekommen. Später und an der Cassa kostet das Billet 1 1/2 Thaler.

Der Saal wird halb 6 Uhr geöffnet. Anfang halb 7 Uhr.

Die Concert-Direction.

Den 30. december debuterer Jenny Lind som Julia i Spontinis *Vestalinden*. Hun har svært ved at lære den tyske tekst, og hun er fortvivlet over, at hun er ved at forelske sig i en gift mand. Andersen er desperat over den manglende opmærksomhed fra Jenny Lind – men netop som han er mest frustreret, sker der noget.

Endnu Kl 2 ingen Billet fra Jenny, ogsaa denne Gang ingen, da bliver jeg vred! I dette Øieblik kom Billet fra Jenny Parquet Rechts 116 ... Middag hos Savigny¹ ... jeg læste Natergalen ... ingen loe, jeg havde en uhyggelig Følelse, som forstod de det ikke, jeg snakke[de] Noget og blev i den meest ilde Stemning, som fulgte mig i Operaen [...]. Jenny var i anden Act plastisk gribende, hendes Stemme rørte mig ikke ret i denne Musik², hun blev fremkaldt[,] Operaen hysset ...³

Jenny Lind finder ud af, at Andersen er dybt skuffet over, at de ikke har holdt juleaften sammen. Hun beslutter, at de skal holde jul sammen nytårsaften i stedet for – men aftenen skal vise sig ikke at leve helt op til Andersens forventninger. Jenny Lind er inviteret til et

¹ Friedrich Carl von Savigny (1779–1861), tysk jurist og professor.

² Gaspare Spontini (1774–1851): *La vestale*, uropført på l'Opéra (Salle Montansier) i Paris i 1807.

³ Dagbogen, 30. december 1845.

fornemt nytårsbal hos den engelske ambassadør, og efter et par sange og en kort samtale får Andersen lov til at være med til at vælge, hvordan Lind skal se ud til den fest, han ikke selv er inviteret med til.

Gik Klokken 6 ud til Jenny, hvor et Juletræ var tændt for mig; Jenny sang et Par Sange vi talte gemytlig [...] Jenny skulde paa Bal hos den engelske Minister, Grev Westermoorland¹ [...] jeg var med at vælge Baand. Fik Billet til Tribunen paa Fredag, Løfte om hendes Portræt ...²

Ridder Andersen

Andersen ender med at tilbringe resten af nytårsaften i et andet selskab af fornemme folk i byen. Hverken jule- eller nytårsaften er gået efter Andersens plan – men noget godt er der nu kommet ud af besøget i Berlin; Andersen bliver modtaget i byens fineste saloner, han læser op af de tyske oversættelser af sine eventyr, og han bliver dyrket som en superstjerne. Han skriver stolt hjem:

Jeg er Løve! jeg er Berliner Løve, jeg er blevet en mandlig Jenny Lind, jeg er i Mode! det havde jeg ikke drømt om ...³

*Friedrich Wilhelm 4. af Prøjsen
malet af Franz Krüger.*

---

¹ John Fane, 11. Jarl af Westmorland (1784–1859), britisk soldat, politiker, diplomat og musiker. Grundlægger af Royal Academy of Music i London.

² Dagbogen, 31. december 1845.

³ Brev til Henriette Collin, 5. januar 1846.

Andersen bader sig i succes, og samme dag, som han får sin osteformede julegave af Jenny Lind, får han også en invitation til middag om aftenen hos selveste kongen af Prøjsen, Friedrich Wilhelm 4.

Kongen¹ var meget naadig, talte meget om Spillemanden², sagde, at han i Kjøbenhavn strax havde spurgt efter mig, mine Eventyr kjendte han ikke, [...] Ved Taffelet sad jeg mellem Humboldt³ og Hofmarschallen ...⁴

Kongen inviterer også Andersen til slottet i Potsdam og sender ham efterfølgende en orden; nu er Andersen ridder af tredje klasse af den prøjsiske røde ørn. Den lille fynske nattergal har måske nok ikke fået sin svenske modpart, men han får i det mindste den samme kunstneriske anerkendelse som Jenny Lind.

Den 7. januar 1846 forlader Andersen Berlin, selv om han har for ondt i den ene testikel til at tage det tidlige tog; han kommer omsider afsted og er nu på vej videre for at besøge en helt særlig mand, som han også snart er i fuld gang med at forelske sig i. Turen går til Weimar.

---

¹ Friedrich Wilhelm 4. (1795–1861), konge af Prøjsen 1840–1861.

² H.C. Andersen: *Kun en spillemand*, 1837.

³ Alexander von Humboldt (1769–1859), tysk videnskabsmand.

⁴ Dagbogen, 26. december 1845.

Henrik Engelbrecht

Hjertet brast i toner

– med H.C. Andersen i operaen

1. udgave, 1. oplag

ISBN: 978-87-970306-1-5

© Henrik Engelbrecht og Forlaget henrikengelbrecht.dk 2019

Tekst, billedredaktion og grafisk tilrettelæggelse: Henrik Engelbrecht

Tryk: Eks-Skolens Trykkeri ApS

Bogen er sat med Cambria.

Forside:

H.C. Andersen fotograferet af den tyske fotograf Franz Hanfstängel i 1860.

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med Copy-Dan, og kun indenfor de i aftalen nævnte rammer.

[Forlaget henrikengelbrecht.dk](http://forlaget.henrikengelbrecht.dk)

Willemoesgade 26, 4.tv.

2100 København Ø

Tlf. 6057 9077

mail@henrikengelbrecht.dk

www.henrikengelbrecht.dk

Henrik Engelbrecht

Hjertet brast i toner

– med H.C. Andersen i operaen

H.C. Andersen går i operaen over det meste af Europa. Han oplever 1800-tallets megastjerner som Maria Malibran, Giulia Grisi og Jenny Lind, de splintertnye operaer af Meyerbeer, Verdi og Wagner, og han skriver hjem om den vilde oplevelse af at sidde i de enorme operahuse i Napoli, Wien og Paris.

Tag med H.C. Andersen i operaen. Vær med helt fra begyndelsen, da han selv som teenager drømmer om en stor sangerkarriere og synger i koret på Det Kongelige Teater – og oplev ham arbejde på de mange operatekster, han forsøger sig med, da han bliver fyret som sanger. Henrik Engelbrecht er guide på en levende tur tilbage til Danmarks og Europas operaverden af i går ved hjælp af Andersens egne dagbøger, rejsebreve og operatekster.

“Henrik Engelbrecht er fortælleren over alle i dansk musik ... i en helt ny genre mellem det fine og det folkelige ...”

Søren Schauser, Berlingske Tidende

“Henrik Engelbrecht er et fænomen i dansk musikliv.”

Gregers Dirckinck-Holmfeld, gregers.dk

Foto: Nikolaj Lund

Henrik Engelbrecht er operaekspert og musikformidler. Han har tidligere arbejdet som operaredaktør på DR P2, som operadramaturg på Det Kongelige Teater og som musikchef i Tivoli. Nu formidler han opera og klassisk musik som forfatter, podcastproducent, underviser og foredragsholder, og arbejder desuden som kunstnerisk rådgiver og kurator for museer, operahuse og festivaler, bl. a. Teatermuseet i Hofteatret, Det Kongelige Teater og Tivoli.

ISBN 978-87-970306-1-5

Forlaget henrikengelbrecht.dk